

LECTIO PRAECURSORIA

Matti Välimäki

Politiikkaa kansallisten, kansainvälisten ja ideologisten reunaehtojen puitteissa: Suomalaiset puolueet ja maahanmuutto 1973–2015

Kirjailija Tove Alsterdal toteaa teoksessaan *Handattu biljaisuudessa*: ”Nykyisyys oli vain ohut kerros menneisyyden päällä, se oli hauras jää.” Myös yhteiskunnallinen keskustelu on erottamattomasti yhteydessä aiempiin tapahtumiin, esitettyihin näkemyksiin ja ajattelumalleihin. Kuten Alsterdal toteaa, menneisyys voi olla nykyisyyden peittämää, mutta historia asettaa kuitenkin puun tai pensaankin oksien tapaan rajoitteita sille, mihin suuntaan lehdet voivat puhjeta.

Suomalaisten puolueiden maahanmuutonäkemyksien pitkän aikavälin tutkimus on ollut vähäistä. Useita tutkimuksia on toteutettu puolueiden käsityksistä yksittäisistä maahanmuuttoaiheista tai ulkomaalaislain teemoista, mutta esimerkiksi puolueiden suhtautumisesta työperusteisen maahanmuuton tarpeeseen tai ulkomaalaisten oikeusasemaan ei ole juuri lainkaan seikkaperäistä pitkän aikajänteen tutkimusta.

Kohdistan tässä väitöstutkimuksessa huomioni siihen, minkälaisia puolueiden maahanmuutonäkemykset ovat olleet vuosina 1973–2015 ja siihen, minkälaisiin ajattelumalleihin näkökohtien perustelut nojautuvat. Väitöstutkimuksessa selvitän, minkälaisia ovat tämän päivän maahanmuuttokeskustelujen juuret, ja osoitan, että puoluelinjaukset eivät ole puhtaasti vastauksia nykypäivän kysymyksiin, vaan niiden taustalla on pidempi poliittinen ja ideologinen traditio. Tutkimuskohteenani ei ole ensisijaisesti se, minkälaista politiikkaa Suomi on käytännössä noudattanut suhteessa ulkomaalaisiin, vaan se, miten puolueet ovat esittäneet tavoittelemansa maahanmuutto- ja ulkomaalaispolitiikan.

Väitöstutkimuksen tarkasteluväli on 1973–2015, ja päähuomio kiinnittyy lähelle poliittista keskustaa sijoittuvien, eduskuntavaalikannatukseltaan suurimpien puolueiden – keskustan, kokoomuksen ja SDP:n – näkemyksiin. Näiden puolueiden tavoitteet ovat aiemmassa tutkimuksessa jääneet turhan vähälle huomiolle ottaen huomioon niiden merkityksen ajan poliittisessa järjestelmässä. Lisäksi tutkimuksessa käsitellään jonkin verran SKDL:n, vasemmistoliiton, Suomen maaseudun puolueen ja perussuomalaisten näkemyksiä.

Väitöskirja koostuu yhteenveto-osuudesta ja neljästä julkaistusta artikkelista. Tärkeimpiä primääriaineistoja tutkimuksessa ovat keskustan, kokoomuksen ja SDP:n korkeimpien päätöselinten hyväksymät ohjelmat ja kirjalliset julkilausumat. Lisäksi hyödynnän jonkin verran puolueiden sisäistä keskustelua dokumentoivia asiakirjoja, hallitusten ohjelmia ja kirjallisia julkilausumia, ulkomaalaislain

muutoksia koskevia hallituksen esityksiä sekä tiedotusvälineaineistoa. Väitöstutkimuksen lähtökohdat ovat monitieteiset: se sijoittuu poliittisen historian empiirisen aineiston tarkasteluun pohjaavaan, lähdekriittiseen, jatkuvuuksia ja muutoksia sekä kontekstien tulkintaa ja vaikutusta painottavaan lähestymistapaan sekä valtio-opillisen, puolueiden ja ideologioiden tutkimuksen ja poliittisen viestinnän tutkimuksen rajapintaan.

Tutkimuksen ensisijaisena tehtävänä on tarkastella suomalaisten puolueiden maahanmuutto- ja ulkomaalaispolitiikan tavoitteita vuosina 1973–2015, sekä pyrkiä ymmärtämään puoluelinjausten taustatekijöitä. Lisäksi tutkimuksen instrumentaalisina tavoitteina on ymmärtää maahanmuuttokysymysten merkitystä tarkastelluille puolueille, selittää, mitä havainnot kertovat puolueiden näkemyksistä suomalaisesta yhteiskunnasta sekä kansallisesta ja kansainvälisestä politiikasta, kartoittaa tämän päivän maahanmuuttonäkemyksen ja -politiikan lähihistoriaa sekä selittää puolueiden maahanmuuttotavoitteiden vertautumista aikakauden länsi- ja pohjoiseurooppalaisten päätöksentekijöiden tavoitteisiin.



*VTM Matti Välimäki (vas.), kustos professori Louis Clerc ja vastaväittäjä dosentti Miika Tervonen.
Kuva: Tiina Lintunen.*

Aiempi eurooppalainen ja pohjoisamerikkalainen maahanmuuttopolitiikan tutkimus osoittaa, että poliittisen järjestelmän rakenteet ja niissä tapahtuvat muutokset, julkinen keskustelu sekä potentiaalisten kannattajien näkemykset vaikuttavat päätöksentekijöiden tavoitteiden asetteluun. Tutkimuksessa on niin ikään nostettu esille puolueiden intressiryhmäluonne, sekä etujärjestöjen kantojen ja puolueiden välisen kamppailun mahdollinen vaikutus tavoitteisiin ja perusteluihin. Lisäksi päätöksentekijöiden on otettava

huomioon vallitseva lainsäädäntö, kansainväliset sitoumukset ja suhteet toisiin valtioihin. Nämä muuttuvat reunaehdot muodostavat yhdessä poliittisen prosessin kokonaisuuden, johon puolueet ja hallitukset joutuvat kiinnittämään huomiota kirjatessaan tavoitteensa esimerkiksi linjapaperien, ohjelmien tai lakialoitteiden muodossa. Poliitikantutkija Olavi Borgin mukaan puolueohjelmien tutkimuksessa tulee huomioida niiden syntyhetken tarkoitus ja toimintaympäristö. Sama pätee myös muiden politiikkaa koskevien lausumien tarkasteluun.

Historiantutkija Quentin Skinnerin mukaan kontekstit, eli viitekehykset määrittävät, mitä tietyssä ajassa ja yhteisössä on ollut mahdollista viestittää niin, että viestin sisältämät merkitykset ovat yhteisesti ja konventionaalisesti ymmärrettävissä. Konteksteihin voidaan lukea paitsi laajat yhteiskunnalliset ja historialliset kehityskulut, jotka vaikuttavat toimijoiden ajatteluun ja tarkoituseriin, niin myös jokapäiväiset, tilannekohtaiset viitekehykset. Puolueiden kohdalla tämä voi merkitä esimerkiksi puolueiden sisäisen ja niiden välisen kamppailun tai maahanmuuttajamäärien vähenemisen ja kasvun vaikutusta niiden valintoihin. Se, mitä politiikassa on mahdollista sanoa ja tavoitella, riippuu niin ikään ajan yleisen kontekstin asettamista raameista ja rajoitteista. Esimerkiksi ajan materiaaliset olosuhteet ja henkinen ilmapiiri vaikuttavat siihen, mitä tietyssä ajallisessa ja tilallisessa toimintaympäristössä elävälle ihmiselle voi ylipäättään tulla mieleen. Väitöskirjan otsikossa esitän kansallisten, kansainvälisten ja ideologisten reunaehto- ja vaikuttavan puolueiden maahanmuuttoaikojen taustalla. Ne ovat tulkintani mukaan tärkeimpiä ajassa uudelleenmuotoutuvia kontekstitekijöitä, joiden kautta on mahdollista ymmärtää aineistossa esitettyjä ajatuksia.

Suomalainen maahanmuuttopolitiittinen keskustelu ja päätöksenteko kokivat läpileikkaavia muutoksia 1970-luvulta 2010-luvulle sijoittuvalla ajanjaksolla. Muutokset koskivat sekä puolueiden kirjallisia julkilausumia, lainsäädäntöä että hallituspolitiikkaa. 1970-luvulla ja 1980-luvun alussa maahanmuuttopolitiikasta olivat esillä pääasiassa pakolaiskysymykset, joita käsiteltiin osana ulkopoliitiikkaa. Ulkomaalaispolitiikkaa – eli ulkomaalaisten oikeuksia ja velvollisuuksia maassa oleskelun aikana – ei käsitelty lukuun ottamatta yksittäisten kiintiöpakolaisryhmien vastaanottoa. 1980-luvun lopulta alkaen sisäpolitiikan näkökulmasta suunniteltavan ulkomaalaispolitiikan ja kiintiöpakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanoton merkitys kasvoivat. 1990-luvun alusta 2010-luvun loppuun sijoittuvalla kaudella – jota edelleen elämme – maahanmuutto- ja ulkomaalaispolitiikan painoarvo on kasvanut poliittisessa keskustelussa ja ulko- ja sisäpolitiikan tavoitteet ja perustelut ovat kietoutuneet yhteen.

Suomen maahanmuuttajia koskevien lakien säätäminen ja politiikan linjaaminen olivat 1990-luvulle asti länsieurooppalaisessa vertailussa vähäisiä ja luonteeltaan konservatiivisia ja protektionistisia. Kylmän sodan ja sen jälkeisen ajan taite oli käännteentekevä suomalaisen maahanmuutto- ja ulkomaalaispolitiikan kehitykselle sekä käytännössä että politiikan perustelujen ja ajattelumallien tasolla. Kylmän sodan aikana tärkeimpiä teemoja olivat maastamuutto ja paluumuutto sekä muuttoliikkeen pohjoismainen painotus. Pakolaispolitiikan reunaehtoihin vaikutti kylmän sodan vastakkainasettelu. Ulkomaalaisille myönnettiin vähän oleskelulupia ja ulkomaalaisten juridinen asema oli heikko verrattuna maan kansalaisiin. 1970-luvulla ja 1980-luvulla Pohjoismaiden valinnoista otettiin oppia Suomessa varsinkin pakolaispolitiikassa. Muiden Pohjoismaiden ratkaisut ovat säilyneet esimerkkeinä politiikalle ja lainsäädännölle myös kylmän sodan jälkeisenä aikana.



Matti Välimäki pitämässä lectio praecursoria -esitelmää Turun yliopistossa. Kuva: Tiina Lintunen.

Suomen maahanmuutto- ja ulkomaalaispolitiikka otti asteittain askeleita kohti länsieurooppalaisten maiden ratkaisuja sen jälkeen, kun ulkopoliittisesti arkaluonteisiksi arvioituissa kysymyksissä ei katsottu enää välttämättömäksi huomioida Neuvostoliiton ja myöhemmin Venäjän näkemyksiä. 1990-luvun lopulta lähtien suomalaiset puolueet ovat määrätietoisesti tavoitelleet lainsäädännön ja politiikan muovaamista yhteneväksi EU:n muuttoliike- ja turvapaikkapolitiikan tavoitteiden kanssa. Suomen maahanmuutto- ja ulkomaalaispolitiikkaa, ja siitä käytyä keskustelua, ovat puolueiden ohjelmien ja kirjallisten julkilausumien perspektiivistä tarkasteltuna määrittäneet 1980-luvun

lopulta lähtien etenkin liberaalidemokratian perinne, hyvinvointivaltion palveluiden merkitys ulkomaalaispolitiikassa sekä maahanmuuttoa ja ulkomaalaisia koskevan politiikan ja lainsäädännön nopeatahtinen länsieurooppalaistaminen ja vertailu muiden Pohjoismaiden ratkaisuihin.

Toisaalta 1960-luvun lopulta lähtien monien Länsi-Euroopan valtioiden, ja myös Suomen, poliittisten järjestelmien kehitys toi politiikkaan uusia puolueita ja vakiintuneiden puolueiden asialistalle kysymyksiä, joiden keskiössä olivat muun muassa ajatukset kansainvälisestä yhteisvastuullisuudesta ja ei-materiaalisiin näkökohtiin perustuvasta politiikasta. 1970-luvulta lähtien keskeinen muutos on myös ollut monissa Länsi-Euroopan maissa tapahtunut liberalismiin perustuvan pohjaavien ihmisoikeusparadigman ja -retoriikan nouseminen tärkeiksi puolueiden yleisen – ja ulkomaalaisia koskevan – lainsäädännön tavoitteiden perusteluiksi. Lainsäädännön ja politiikan muuttaminen näiden ajatusten pohjalta sekä toisaalta vastareaktiot liittyen tähän kehitykseen ja maahanmuuttajamäärien kasvuun ovat ilmenneet muun muassa julkisten menojen karsimisen, turvapaikka- ja perheenyhdistämishakemusten määrien pienentämisen sekä hyvinvointinationalismin tavoitteluna 2000-luvulla ja 2010-luvulla. Nämä kehityspiirteet ovat olleet yhteneviä monien Länsi-Euroopan maiden viime vuosikymmenten maahanmuuttopoliittisen keskustelun kanssa.

Länsi- ja pohjoiseurooppalaisten, ja Euroopan unionia, koskevien kysymyksenasetteluiden omaksuminen suomalaisessa maahanmuutto- ja ulkomaalaispolitiikassa ja sitä koskevassa keskustelussa tapahtui nopeaan tahtiin 1990-luvulta lähtien. Kylmän sodan jälkeisinä vuosikymmeninä tarkastelussa olleista puolueista keskusta, kokoomus ja SDP, sekä suurin osa hallituksista, ovat usein perustelleet politiikan tavoitteita ja lainsäädännön muutoksia vedoten varsinkin EU:ssa ja kansainvälisissä sopimuksissa määritelyihin normeihin, joihin maahanmuutto- ja ulkomaalaispolitiikan tulisi niiden mukaan nojata. Suomi on EU-aikana ollut myös osa EU:n jäsenmaiden kansalaisia yhteen sitovaa, kansainvälistä liikkuvuutta edistävää ja EU-kansalaisuuden tarjoamia oikeuksia korostavaa järjestelmää. Toisena puolena unionin muuttoliikepolitiikassa on viime aikojen tutkimuksessa nostettu esille unionin ulkopuolisten valtioiden kansalaisten, ja etenkin maapallon eteläisten osien (niin sanottu *global South*) kansalaisten muuton rajoittaminen, mikä tapahtuu käytännössä raja-, oleskelulupa- ja viisumipolitiikan kautta. EU:n jäsenmaissa unionin ulkopuolisten maiden kansalaisilla on vähemmän lainsäädännön takaamia oikeuksia kuin unionin kansalaisilla.

Tutkimuksissa on kiinnitetty huomiota maapallon pohjoisosien valtioiden (niin sanottu *global North*) rooliin globaalissa muuttoliikejärjestelmässä, ja tähän jakoon liittyvissä muuttavien ihmisten hierarkioissa, joita syntyy lainsäädännön ja politiikan myötä paitsi maahanmuuttopolitiikassa, joka rajoittaa kansainvälistä muuttoa, niin myös ulkomaalaispolitiikassa, joka määrittää ihmisten oikeuksia maassa oleskelun aikana. Symbolisia ja lainsäädäntöön perustuvia jakolinjoja ja rajoja voi syntyä tätä kautta ihmisten välille esimerkiksi heidän kansalaisuutensa tai oleskelulupatyypinsä perusteella. Myös Suomessa, kuten muualla EU-alueella, EU:n muuttoliikejärjestelmä johtaa jakoon kahden ulkomaan kansalaisten kategorian välillä: EU-kansalaisten, joilla on laajat yhtenevät oikeudet, ja EU:n ulkopuolisten valtioiden kansalaisten, jotka ovat tietyissä lain määrittämässä asioissa toisen luokan ulkomaalaisia. Tällaisen jaottelun syntyminen viime vuosikymmeninä on muutos, joka muistuttaa jossain määrin 1990-lukua edeltänyttä aikaa, jolloin Suomessa asuvien ulkomaalaisten – pois lukien Pohjoismaiden kansalaiset – lainsäädännössä määritellyt oikeudet olivat huomattavan heikkoja verrattuna Suomen kansalaisiin. Toisaalta täytyy muistaa, että tilanne on siinä mielessä erilainen, että 1990-luvun ja 2000-luvun

ulkomaalaisia koskeneet perusoikeus- ja oikeusturvauudistukset ovat parantaneet kaikkien Suomessa asuvien ulkomaalaisten asemaa – myös EU:n ulkopuolisten valtioiden kansalaisten.

Tulkintani mukaan puolueiden ohjelmissa, kirjallisissa julkilausumissa ja julkisissa puheenvuoroissa esittämät maahanmuuttonäkemykset ovat – samaan tapaan kuin niiden muut politiikan tavoitteet – vastauksia siihen, mitä ovat puolueiden edustamat arvot, intressiryhmät sekä käsitykset yhteiskunnan toivottavasta suunnasta ja keinoista, joilla tavoitetaan voidaan päästä. 1980-luvulta 2010-luvulle keskusta, kokoomus ja SDP ovat ohjelmissaan ja kirjallisissa julkilausumissaan olleet suureksi osaksi samaa mieltä maahanmuutto- ja ulkomaalaispolitiikan yleissuunnasta. Työperusteiseen maahanmuuttoon nämä puolueet ovat suhtautuneet pääosin myönteisesti, mutta kokoomus on ollut selvimmin työvoiman muuton vapauttamisen puolestapuhuja. Keskusta ja SDP ovat suhtautuneet vapaisiin kansainvälisiin työmarkkinoihin epäilevämmiin. Työperusteista maahanmuuttoa koskevan politiikan keskeinen perustelu on lähtenyt *valtiollisen utilitarismin*, eli hyötyajattelun, lähtökohdista.

Pakolaispolitiikassa keskusta, kokoomus ja SDP ovat tavallisesti kannattaneet *valtiollista humanitarismissa*, jolla tarkoitan sitä, että tavoitteet ovat yleensä nojanneet moraalisiin näkökantoihin, joiden tavoitteena on pohjimmiltaan inhimillisen kärsimyksen vähentäminen. Valtiollisen humanitarismin toteuttamisessa sekä Suomen ulkopuolella että Suomessa tapahtuva pakolaisia avustava työ on nähty puolueissa tärkeäksi. 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopulta lähtien puolueiden ohjelmissa ja kirjallisissa julkilausumissa sekä hallitusten ohjelmissa on puhuttu kansainvälisten velvoitteiden ja maahanmuuttajien tarpeiden huomioimisen rinnalla yhteiskunnan taloudellisten resurssien riittävydestä myös ulkomaalais- ja turvapaikkapolitiikassa. Varsinkin keskusta, kokoomus ja perussuomalaiset ovat nostaneet esille julkisten resurssien riittämisen näkökulmaa. Vasemmistopuolueiden ohjelmissa on sen sijaan tavallisesti viitattu pääasiassa moraalisiin ja kansainvälisoikeudellisiin velvoitteisiin suojelua hakevia ihmisiä kohtaan sekä tarpeeseen taata tarvittavat julkiset palvelut tukemaan yhteiskuntaan sopeutumista. Ulkomaalaispolitiikassa keskusta, kokoomus ja SDP ovat pitäneet esillä ulkomaalaisten oikeusaseman vahvistamista, maahanmuuttajien integroitumista työmarkkinoille ja monikulttuurisuutta tukevaa kotouttamispolitiikkaa. SDP:n ja vasemmistoliiton näkemyksissä ovat korostuneet keskustaa ja kokoomusta enemmän yksilöiden oikeusturvan ja oikeusaseman vahvistamisen näkökulma. Lisäksi vasemmistopuolueet ovat kannattaneet keskustaoikeistolaisia puolueita vahvempaa protektionismia työperusteisen maahanmuuton lisäämiseen nähden.

Väitöskirjan havainnot puolueiden – ja yleisemmin suomalaisen poliittisen järjestelmän – maahanmuuttonäkemyksen kehityksestä tuovat lisää yksityiskohtia suomalaisen politiikan viimeisen 50 vuoden aikaiseen lähihistoriaan. Maahanmuutto- ja ulkomaalaispolitiikan tavoitteet, sekä niiden muutokset, kertovat myös puolueiden näkemyksistä siitä, mitkä ovat Suomen valtion päämääriä. Tätä kautta maahanmuuttonäkemykset voivat valottaa puolueiden politiikan laajempia taustaoletuksia, joiden olen esittänyt koskevan esimerkiksi politiikan nojaamista valtiolliseen utilitarismiin tai sitoutumista ja identifioitumista kansainvälisiin normi- ja juridisiin yhteisöihin.

Toisen maailmansodan jälkeisen ajan eurooppalaisen siirtolaisuuden vaiheisiin nähden Suomi on ollut niin sanottu uusi maahanmuuttomaa. Tällä viitataan tutkimuksessa eurooppalaisiin valtioihin, kuten Italia, Kreikka ja Irlanti, jotka olivat 1800-luvulta tai 1900-luvun alusta lähtien olleet pääasiassa siirtolaisten lähtömaita, mutta muuttuivat 1970-luvulla tai 1980-luvulla maiksi, joissa maahanmuuton määrä ohitti maastamuuton määrän. Vaikka Suomi on yhteiskunnaltaan ja poliittiselta järjestelmältään erilainen kuin

muut samaan kategoriaan asemoidut valtiot, maahanmuuttovoittoisen ajan lyhyden ja suunnitelmallisen maahanmuuttopolitiikan nuoruuden osalta se on ”uusi maahanmuuttomaa”.

Suomen muutos köyhästä, maatalousvaltaisesta sekä alkutuotantoon ja hieman jalostettuun tuotantoon perustuvasta yhteiskunnasta 1950-luvulta ja 1960-luvulta lähtien pohjoismaiseksi hyvinvointiyhteiskunnaksi 1980-luvulle tultaessa on kulkenut rinnan muuttoliikepolitiikan tarkastelukulmien muutoksen kanssa. Vielä toisen maailmansodan jälkeisten vuosikymmenten aikana Suomesta muuttivat etenkin vähän koulutetut ja maaseudulla asuneet ihmiset kaupunkeihin ja Ruotsiin. Kaupungistumisen eteneminen, teollisuuden kehittyminen, väestön koulutustason kasvaminen ja palveluyhteiskunnan rakenteisiin siirtyminen ovat 1970-luvulta lähtien luoneet vaurautta ja uuden kansallisen poliittisen ja taloudellisen toimintaympäristön. Tämän lisäksi yhteiskunnan muutos on luonut myös uudenlaista maahanmuuttoa, ja tarvetta sitä koskevalle politiikalle. Pitkälle koulutettuun, kaupunkeihin yhä enemmän keskittyvään sekä laajoja julkisia ja yksityisiä palveluita tuottavaan ja kuluttavaan väestöön ovat vaikuttaneet myös muualla Länsi- ja Pohjois-Euroopassa nähdyt trendit: Kuolleisuus on vähentynyt, mutta niin on myös syntyvyys. Lisäksi osalle työelämän sektoreista on ollut 1980-luvulta lähtien vaikeuksia löytää riittävästi työntekijöitä. Nämä pitkälle kehittyneitä jälkiteollisia yhteiskuntia koskevat muutokset ovat tehneet myös suomalaisessa politiikassa työikäisen väestön maahanmuuton edistämisen aiempia vuosikymmeniä puhutummaksi kysymykseksi. Tulkintani mukaan nämä teemat ovat niin tärkeitä suomalaisten puolueiden ja parlamentaarisen politiikan lähihistorian ymmärtämiselle, että maahanmuuttokysymyksiä tulisi käsitellä aiempaa kattavammin esimerkiksi puoluehistoriallisissa tutkimuksissa ja poliittisen historian yleisteoksissa.

Tämän väitöskirjan on tarkoitus toimia yleisiä muutuskulkuja, pysyvyyksiä ja käännteitä esiin tuovana aihepiirin perustutkimuksena. Historiantutkimus on kuitenkin luonteeltaan kumuloituvaa, eli ajan kuluessa uusi tutkimus lisää tietyn teeman ymmärrystä yhtä aikaa useammasta näkökulmasta ja samalla tarkentuu kuva kokonaisuudesta. Myöhemmän maahanmuuttopolitiikan tutkimuksen on mahdollista rakentaa tulkintojaan osin tämän väitöskirjan tulkintoihin nojautuen, mutta myös esitettyjä tulkintoja haastaen. Vaikka tässä tutkimuksessa on esitetty esimerkiksi useita periodisoiteja ja väitteitä puoluekohtaisista maahanmuuttopolitiikan profiileista, niiden ei tule sementoitua konventionaaliseksi tavoiksi käsittää aikakausia tai puolueiden valintoja. Historiantutkimukselle – kuten tieteelle ylipäätään – on välttämätöntä koetella aiempia tulkintoja.

Monien maahanmuuttopolitiikan aihealueiden ja muutosten yksityiskohtaiselle tarkastelulle on tämän tutkimuksen jälkeenkin tarvetta, jotta voisimme käsittää, miten puolueet ja politiikan sääntelyjärjestelmä ovat päätyneet nykypäivän näkemyksiin. Ja toisaalta ymmärtääksemme, mitkä asiat menneissä nykypäivissä vaikuttivat päätöksentekijöiden valintoihin. Puoluenäkemyksen ymmärryksen syventäminen edelleen vaatisi muun muassa lisää analyysiä siitä, miten esimerkiksi puolueiden ohjelmissa ja kirjallisissa julkilausumissa esille tuodut tavoitteet ovat välittyneet niiden lainsäädäntötyöhön tai toimintaan hallituksessa. Lisäksi aihepiirin tutkimukseen tulisi tuoda lisää puolueiden sisäisen keskustelun tarkastelua paitsi puolueiden sisäistä keskustelua dokumentoivien asiakirjojen, niin myös maahanmuuttokysymyksissä aktiivisten puolueiden edustajien haastatteluilla.

*VTM Matti Välimäen poliittisen historian väitöskirja ”Politiikkaa kansallisten, kansainvälisten ja ideologisten reunaehto-
jen puitteissa: Suomalaiset puolueet ja maahanmuutto 1973–2015” tarkastettiin Turun yliopistossa lauantaina
7.12.2019. Vastaväittäjänä toimi dosentti Miika Tervonen (Helsingin yliopisto) ja kustoksena professori Louis Clerc
(Turun yliopisto).*

Väitöskirja saatavilla verkossa:

*[https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/148466/AnnalesC481V%0c3%0a4lim%0c3%0a4ki.pdf?sequence=1
&isAllowed=y](https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/148466/AnnalesC481V%0c3%0a4lim%0c3%0a4ki.pdf?sequence=1&isAllowed=y)*

*Väitöstiedote Turun yliopiston sivuilla: [https://www.utu.fi/fi/ajankobtaista/vaitos/suomalaiset-puolueet-berasivat-
kokonaisvaltaiseen-maahanmuuttopolitiikkaan-eu](https://www.utu.fi/fi/ajankobtaista/vaitos/suomalaiset-puolueet-berasivat-kokonaisvaltaiseen-maahanmuuttopolitiikkaan-eu).*